

Javni poziv za dodjelu sredstava za poticanje komplementarnih djelatnosti u 2014. godini

Obrazloženje umjetničkih savjetnika za komplementarne djelatnosti

Na *Javni poziv za dodjelu sredstava za poticanje komplementarnih djelatnosti u 2014. godini* pristiglo je ukupno 326 prijava. Savjetnici za komplementarne djelatnosti u sastavu: Emina Višnić, Slaven Zečević i Dragan Rubeša razmotrili su sve prijave koje su stigle u roku. Savjetnici su preporučili za financiranje **194 projekta i programa** u ukupnom iznosu od **10.814.100,00 kuna**, s tim da su dio prijava koje su vezane za isti program sagledavali kao jednu prijavu. Osim toga, za ukupno osam prijava savjetnici su zaključili da ne pripadaju u programsko područje komplementarnih djelatnosti, dok je jedna prijava povučena iz procedure na zahtjev predlagatelja.

Pri procjenjivanju prijava savjetnici su se vodili nizom različitih **kriterija**, i to zasebno u svakoj od kategorija natječaja. Pri tom je u svim kategorijama vrednovano sljedeće:

- 1. kvaliteta samog programa** (od sadržajne do produkcijske razine, pri čemu su se izbjegavali programi temeljeni na sadržajima koji se mogu okarakterizirati kao uglavnom komercijalni ili pak programi koji nisu predstavili jasan koncept filmskog programa, što se prije svega odnosi na festivale i prikazivačku djelatnost);
- 2. značaj programa za relevantan kontekst** (ovisno o programu, od lokalne zajednice, preko nacionalnog značaja do međunarodne prepoznatosti);
- 3. kontinuitet programa odnosno njegova dugoročna usmjerenost** (jednokratna događanja podržana su samo iznimno, i to s relativno malim iznosima).

Osim toga, savjetnici su i u ovom sastavu nastojali **pratiti dosadašnju praksu** financiranja programa, s tim da su u nekim programima prepoznali bitnu kvalitetu i razvitak te je tako za njih, u okviru mogućnosti, predloženo povećanje sredstava. Istovremeno, ostavljen je i prostor za **novе vrijedne inicijative**, osobito one koje donose kvalitetne i kontinuirane sadržaje u sredinama u kojima su filmski programi podzastupljeni, i/ili u onim slučajevima kada se radi o zanimljivim novim formatima i podzastupljenom filmskom sadržaju. Valja naglasiti i kako se pri procjenjivanju programa poseban naglasak stavljao i na **regionalnu rasprostranjenost**. Osim toga, savjetnici su nastojali razlučiti programe koje ne pripadaju u područje komplementarnih djelatnosti, pri čemu se najčešće radi o programima koji temeljno pripadaju u područje vizualne umjetnosti i područje novih medijskih kultura (područja koja se financiraju putem natječaja Ministarstva kulture), te programe koji po svojim karakteristikama pripadaju u domenu audiovizualne proizvodnje.

Uvažavajući navedene kriterije, u svim kategorijama utvrđeni su **prioritetni programi** za koje su predložene i najviše potpore. Radi se o programima iznimnog ili bitnog nacionalnog značaja, koje možemo smatrati temeljnim za očuvanje i razvoj audiovizualnog stvaralaštva u Hrvatskoj, odnosno o programima koji imaju bitan regionalni ili lokalni značaj, ili pak onima koji su važni za razvoj pojedinih djelatnosti ili žanrova:

- U kategoriji Zaštita audiovizualne baštine uključujući kinotečnu djelatnosti kao posebno važan program koji dobiva kontinuiranu podršku ističe se Filmski i video arhiv Hrvatskog filmskog saveza. Otvara se pitanje kritičke revalorizacije filmske baštine, odnosno pitanje postavljanja jasnih stručnih kriterija pomoću kojih bi se odredilo koji su materijali

najvredniji te ih je stoga potrebno očuvati.

- U kategoriji Proučavanje i kritičko vrednovanje audiovizualnih djelatnosti kao i do sada određivani su manji iznosi potpora, a kao najznačajniji programi prepoznati su: *Vizualni kolegij* Multimedijalnog instituta te *Masterclass program razgovora sa svjetskim dokumentaristima* koji provodi Restart.
- U kategoriji Izdavaštvo u području audiovizualnih djelatnosti tradicionalno je najveća podrška dodijeljena za filmološki časopis *Hrvatski filmski ljetopis*. Kao drugi prioritetni časopis prepoznat je *Filmonaut* Udruge Blank, a prepoznato je i *DVD izdanje Branko Lentić* u sklopu kolekcije dokumentarnih filmova u izdanju Factuma te *Povijest novijeg animiranog filma u Hrvatskoj* u izdanju Meandar media d.o.o. Također smatramo da kod internetskog izdavaštva treba strogo financirati portale koji na kvalitetan način predstavljaju, valoriziraju i kontekstualiziraju AV djelatnost, a ne web stranice pojedinih organizacija ili projekata.
- U kategoriji Programi stručnog usavršavanja filmskih profesionalaca i ove godine je podržan program edukacije nastavnika, voditelja klubova i samostalnih autora *Škola medijske kulture Dr. Ante Peterlić* Hrvatskog filmskog saveza te kontinuirani program *Restart Laboratorij*. Posebna je pažnja posvećena i profesionalnim obrazovnim programima, koji su prepoznati od strane Programa MEDIA Europske unije te koji bitno doprinose i međunarodnoj promociji hrvatskog filma, poput projekta *ZagrebDox Pro 2014* Udruge Factum. Kao novi program koji se specifično bavi cross-medijskim projektima ističe se *Korčula Krosmedija – DECro2014*.
- U kategoriji Programi audiovizualnih udruga i organizacija kao posebno važna i programski kvalitetna prepoznata je redovita godišnja djelatnost Hrvatskog društva filmskih djelatnika kao krovne organizacije filmskih profesionalaca. Bitna je potpora dana i organizacijama pojedinih profesija koje su ponudile kvalitetan i dobro osmišljen godišnji program: Društvo hrvatskih filmskih redatelja i Hrvatska udruga producenata te program Koordinacijske i poticajne funkcije Hrvatskog filmskog saveza. Povećana je potpora za one organizacije koje su predložile bitno kvalitetnije i razvijenije programe s obzirom na prethodnu godinu (Hrvatska udruga filmskih snimatelja, Hrvatsko društvo filmskih kritičara) te one koje u svom godišnjem djelovanju objedinjuju niz obrazovnih, prikazivačkih i produkcijskih djelatnosti (Nezavisni filmski studio Medika, Filmaktiv edukacija 2014).
- U kategoriji Filmski festivali i druge audiovizualne manifestacije savjetnici su se našli pred jednim od većih izazova. Naime, radi se o djelatnosti koja iz godine u godinu raste, i po broju programa i po razvoju pojedinih festivala. Kao najznačajniji nacionalni festivali, koji su i međunarodno priznati i dalje su podržani: *ANIMAFEST Zagreb* (kratkometražno izdanje), *ZagrebDox*, *Motovun Film Festival* i *Zagreb Film Festival*. Podržani su i festivali koji su prepoznati po svojoj izvrsnosti u promociji određenih žanrova i/ili su bitni iz perspektive regionalne raznolikosti. To su *25FPS*, *Vukovar Film Festival* i *Splitski filmski festival*. U manjim iznosima od prethodno navedenih, financirani su i drugi značajni festivali što zbog njihova manjeg obima, što zbog vezanosti filmskog programa uz neke druge sadržaje ili svrhe. Poput *Festivala mediteranskog filma Split*, *Human Rights Film Festivala*, *Festivala tolerancije - Festival židovskog filma Zagreb*, te *Four River Film Festivala*.

Ostali programi mogu se okarakterizirati kao uglavnom lokalno orijentirani festivali od kojih su neki relativno novijeg datuma. Među njima prepoznat je poseban napredak u samom programiranju i koncepciji festivala.

U kategoriji Djelatnosti razvijanja audiovizualne kulture posebna pažnja posvećena je **art-kinima** u većim urbanim središtima, a kojima su određene različite potpore s obzirom na

kvalitetu ponuđenoga programa, njegov kontinuitet i koncepcijsku opravdanost: Filmski program u kinu Tuškanac (Zagreb), Filmski program Art-kina Croatia (Rijeka), Kino Europa (Zagreb), Kino Urania (Osijek), Kinoteka Zlatna vrata (Split) te program Dokukina koji se realizira zagrebačkom kinu 'Grič'. Vidljivo je da su se neki od tih prostora snažno profilirali i nadamo se da će se oni i dalje razvijati nakon digitalizacije. Osim toga, kao važni su prepoznati redovni prikazivački programi u manjim gradovima (Varaždin, Daruvar, Samobor) te kontinuirani obrazovni programi i radionice Fade-ina, Kinokluba Zagreb, Restarta, Studentskog centra u Zagrebu te Udruge Blank. Od različitih ponuđenih prikazivačkih programa za djecu, osobito se ističe program filma za djecu i mlade i 7 nezavisnih digitaliziranih kinoprikazivača Udruge Djeca susreću umjetnost, a kao inovativan program i onaj Udruge Bacači sjenki pod nazivom FROOOM-program filmskog i interdisciplinarnog obrazovanja.

- U kategoriji Programi promocije i prodaje hrvatskih audiovizualnih djela prihvatili smo dva programa. Radi se o godišnjem programu distribucije, promocije i prodaje kratkih filmova Bonobostudia, te Festivalnoj distribuciji kratkih animiranih i eksperimentalnih filmova Ustanove Zagreb Film.

Tijekom rada na procjenjivanju ovogodišnjih prijava, kao i u sagledavanju cjeline natječaja, njegovih kategorija i raznolikosti prijavljenih programa, savjetnici za komplementarne djelatnosti naišli su na nekoliko **otvorenih pitanja i izazova**, od kojih se neka već više godina za redom ponovno pojavljuju. Savjetnici su izdvojili nekoliko ključnih pitanja za koje smatraju da se mogu riješiti ili za čije se rješavanje može započeti proces tijekom 2014. godine. Neka od njih mogu se riješiti u okviru tijela Hrvatskog audiovizualnog centra, dok je za druga pitanja potrebno uspostaviti aktivnu suradnju između Centra i drugih sudionika (prije svega Ministarstva kulture te jedinica lokalne i regionalne uprave). Radi se o sljedećim otvorenim pitanjima:

1. Pitanje održivosti filmskih festivala i kontinuiranih prikazivačkih programa

Kao i prošle godine, i ove se godine iz različitih prijava može ustanoviti čitav niz problema u održivosti filmskih festivala i kontinuiranih prikazivačkih programa. Primijećeno je kako je podrška takvim programima od sponzora i donatora iz privatnog profitnog sektora bitno smanjena. Isto tako, u mnogim slučajevima lokalna i regionalna uprava ne daje odgovarajuću podršku, uključivši financijsko praćenje, iako se uglavnom radi o programima koji su upravo bitni za ostvarivanje javnih potreba u kulturi tih lokalnih sredina. Istovremeno, iako su mnogi hrvatski programi ostvarili potpore iz programa Europske unije, valja naglasiti da se tu radi o sredstvima specifičnih aktivnosti koji su vezani uz tzv. europsku dodanu vrijednost (međunarodne suradnje, razmjene, distribucije i sl.), ali iz kojih se ne mogu osigurati sredstva za stabilno i održivo osnovno programsko financiranje. Stoga je i dalje nužno kvalitetno financiranje iz javnih, proračunskih sredstava. Na nacionalnoj razini HAVC osigurava to financiranje u okviru svojih mogućnosti i prema prioritetima koji su definirani i pozicijom HAVC-a kao središnje nacionalne audiovizualne institucije. Međutim, bez adekvatne podrške lokalne uprave ti programi nisu dugoročno održivi. Pri tom u obzir valja uzeti vrlo pozitivan trend širenja prikazivačke djelatnosti i revitalizacija kino dvorana s nekomercijalnim, umjetnički vrijednim programom. U mnogim se gradovima u posljednje vrijeme uspostavljaju takvi programi (Čakovec, Varaždin, Daruvar, Karlovac, Osijek, i drugi), a koji se oslanjaju na već uhodane dobre prakse kao što su one riječkog Art-kina ili zagrebačkog Tuškanca. Za ta kina treba poticati održive i dugoročne modele njihova umrežavanja, suradnje i razmijene programa te uspostaviti suradnju između HAVC-a i lokalnih i regionalnih uprava kako bi se barem za prioritetne programe osigurala adekvatna i pravovremena podrška.

2. Pitanje Hrvatske kinoteke

Po pitanju Hrvatske kinoteke možemo samo ponoviti zaključke prethodnih savjetnika za komplementarne djelatnosti: "Iz godine u godinu se unutar rada savjetnika postavlja pitanje statusa Hrvatske kinoteke koji je velik korisnik budžeta za komplementarne djelatnosti, ali čije sufinanciranje programa restauracije filmova ne pomaže temeljitom rješavanju organizacijskog problema ove ustanove od iznimnog značaja za hrvatsku kulturu. Smatramo da je vrijeme za temeljito mijenjanje odnosa Ministarstva kulture prema osnovnoj djelatnosti ove institucije, a to je čuvanje hrvatske filmske baštine, i to tako što će osnovni financijski izvor te djelatnosti biti osigurana kao zasebna stavka u okviru državnog proračuna za zaštitu kulturnih dobara. Drugo pitanje vezano uz Kinoteku je njezin položaj unutar postojećeg sustava Hrvatskog državnog arhiva. Smatramo da bi trebalo ispitati mogućnost odvajanja Kinoteke iz sustava Hrvatskog državnog arhiva čime bi se mogli stvoriti drugačiji uvjeti za djelovanje ove institucije. Vjerujemo da sadašnji status Kinoteke ne zadovoljava potrebe audiovizualne zajednice tako da smatramo kako je potrebno pokušati jasnije odrediti status ove institucije unutar našeg društva, čemu bi HAVC mogao doprinijeti, pokretanjem stručne i političke rasprave." Ovome možemo jedino dodati da se ovo pitanje može riješiti ne samo kroz suradnju HAVC-a i Ministarstva kulture, nego da je za njegovo rješavanje potrebna snažnija inicijativa iz same Kinoteke.

Također, Hrvatsko audiovizualno vijeće je na 39. sjednici održanoj 6. rujna 2013. na zamolbu Hrvatskog državnog arhiva-Hrvatske kinoteke donijelo odluku o produženju roka realizacije za program Zaštita i restauracija audiovizualnog gradiva u 2013. godini te dok se navedeni program ne realizira nismo u mogućnosti predložiti daljnje sufinanciranje. Programi Hrvatskog državnog arhiva-Hrvatske kinoteke razmatrat će se nakon realizacije programa iz 2013. godine.

3. Pitanje unaprijeđenja odredbi natječaja

Savjetnici smatraju da se javni natječaj za komplementarne djelatnosti provodi na vrlo kvalitetan način te da može služiti i kao ogledni primjer za druge sustave financiranja u kulturi. No, zbog jasnoće i kvalitetnijeg procesa procjene prijava, potrebno je čitav proces u nekoliko elemenata unaprijediti te uvesti određena ograničenja:

- Ranije raspisivanje godišnjeg natječaja, na način da se rezultati objavljuju najkasnije do kraja prethodne godine, kako bi se za programe koji se odvijaju u prvom dijelu godine na vrijeme mogla transferirati sredstva.
- Pri analizi prijava i njihovoj evaluaciji savjetnici su primijetili neujednačenost u strukturi i obimu opisa programa. S jedne strane neke su prijave izrazito štuke te je iz njih teško, a ponekad i nemoguće dati relevantnu ocjenu programa. S druge strane, neki su opisi programa iznimno opterećeni nepotrebnim podacima i nepreglednim količinama teksta, što također otežava kvalitetnu evaluaciju, osobito ako se uzme u obzir velik broj pristiglih prijava i relativno kratko vrijeme u kojem se one moraju analizirati. Kako bi savjetnici mogli što objektivnije procjenjivati pristigle prijave, potrebno je standardizirati obrazac za opise projekata u kojem bi se odredili ključni elementi opisa za svaku od natječajnih kategorija te kojim bi se ograničio prostor prezentacije. Uz to, savjetnici smatraju da je važno ostaviti i mogućnost za dostavljanje i dodatnih materijala.
- Potrebno je zaustaviti tendenciju prijavljivanja nekoliko segmenata jednog programa kroz više prijava, a prije svega u kategoriji festivala i manifestacija te kod kontinuiranih prikazivačkih djelatnosti. Stoga savjetnici predlažu da se u samom tekstu natječaja ograniči broj prijava na način da se propiše da se ukupni programi festivala (dakle sve aktivnosti koje

se provode za vrijeme jednog festivala, od filmskog programa do radionica i drugih pratećih aktivnosti) prijavljuju u cjelini, odnosno putem jedne prijave. Kao iznimku od tog pravila treba postaviti one situacije kada se radi o programskim jedinicama / aktivnostima (npr. edukacijske) koje su sufinancirane iz sredstava EU te za koje je potrebno osigurati lokalno/nacionalno financiranje. Predlaže se da se na isti način ograniči i prijavljivanje kontinuiranih prikazivačkih programa, odnosno da se svi programi koje provodi jedna organizacija dostave kao cjelina, u okviru jedne prijave. Treće slično ograničenje odnosi se na programe koji su definirani kao partnerski projekti više organizacije iz Hrvatske. Takve projekte bi trebao prijaviti samo jedan od partnera (nositelj), kao jedinstvenu cjelinu u okviru jedne prijave.

Zagreb, 17. siječnja 2014.

Umjetnički savjetnici
Emina Višnić
Slaven Zečević
Dragan Rubeša